

Kritische denkvaardigheden bezit je niet van nature. Wel kun je deze trainen. Dit kan met behulp van de unieke methodiek *Kritisch Denken met Rationale*, waar dit boek bij hoort.

Rationale™ is de naam van een softwareprogramma dat je helpt informatie te ordenen, redeneringen te visualiseren en vervolgens een goed en gefundeerd betoog op te bouwen. Ook leer je hoe je redeneringen van anderen kunt herkennen, analyseren en beoordelen. Dit boek gaat in op de basisbegrippen van kritisch denken en geeft inzicht in de achterliggende theorie van de methodiek. Software en boek zijn dus onlosmakelijk met elkaar verbonden.

De methodiek is geschikt voor studenten in het hoger onderwijs die een kritische, onderzoekende houding willen ontwikkelen. De methodiek is ook geschikt voor de professionele beroepsuitoefenaar die beter wil leren redeneren en betogen.

De methodiek *Kritisch Denken met Rationale*, ontwikkeld aan de Universiteit van Melbourne op basis van langdurig onderzoek, is in 2007 in Nederland geïntroduceerd en in 2008 bekroond met de Zilveren Innovatieprijs van de HBO-raad.

Studenten kunnen Rationale via www.surfspot.nl downloaden. Meer informatie over de methodiek en Rationale is te vinden op www.kritischdenken.nl.

www.pearsoneducation.nl

ISBN 978-90-430-1796-1

9 789043 017961

TER BERG, VAN GELDER, PATTERSON & TEPEMA KRITISCH DENKEN

TIMO TER BERG, TIM VAN GELDER,
FIONA PATTERSON & SYTSKE TEPEMA

KRITISCH DENKEN

REDENEREN EN BETOGEN
MET RATIONALE™

PEARSON
Education

ISBN: 978-90-430-1796-1

NUR: 143

Trefw: kritisch denken, betogen, redeneren

Dit is een uitgave van Pearson Education Benelux BV, Postbus 75598, 1070 AN Amsterdam

Website: www.pearsoneducation.nl – e-mail: amsterdam@pearson.com

Opmaak: CO2 Premedia, Amersfoort

Omslag: Studio Jan de Boer, Amsterdam

Dit boek maakt onderdeel uit van de methodiek *Kritisch Denken met Rationale*. Voor onderwijsinstellingen is de methodiek via Surfdiensten.nl in licentie te verkrijgen.

Studenten kunnen de software Rationale via Surfspot.nl met onderwijskorting downloaden.

Voor meer informatie over de methodiek en over Rationale, zie: www.kritischdenken.nl.

Dit boek is gedrukt op een papiersoort die niet met chloorhoudende chemicaliën is gebleekt. Hierdoor is de productie van dit boek minder belastend voor het milieu.

© Copyright 2009 Pearson Education Benelux

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Voorzover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 20 juni 1974, St.b. 351, zoals gewijzigd bij Besluit van 23 augustus 1985, St.b. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht. Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatie- of andere werken (artikel 16 Auteurswet 1912), in welke vorm dan ook, dient men zich tot de uitgever te wenden.

Ondanks alle aan de samenstelling van dit boek bestede zorg kan noch de redactie, noch de auteur, noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor schade die het gevolg is van enige fout in deze uitgave.

Inhoudsopgave

Voorwoord	V
Inleiding	IX
1 Kritisch denken	1
1.1 Wat is kritisch denken?	1
Kennis, vaardigheden en houding	1
1.2 Hoe leer je kritisch te denken?	2
Uitgangspunten	2
1.3 Redeneerschema's	3
Wat is een redeneerschema?	3
Geschiedenis van het redeneerschema	3
1.4 Rationale	6
Voorbeeld: Wel of geen windparken?	10
2 Basisbegrippen Kritisch Denken met Rationale	13
2.1 Groeperen	14
Basisbegrip 1: Groeperen	14
Basisbegrip 2: Hiërarchisch groeperen	16
2.2 Redeneren	19
Basisbegrip 3: Kritisch denken	19
Basisbegrip 4: Kennis	21
Basisbegrip 5: Redenering	22
Basisbegrip 6: Reden	24
Basisbegrip 7: Bezwaar	26
Basisbegrip 8: Basis	28
2.3 Structureren	30
Basisbegrip 9: Propositie	30
Basisbegrip 10: Redeneringen identificeren in een tekst	31
Basisbegrip 11: Stellingen identificeren	33
Basisbegrip 12: Indicatoren	35
Basisbegrip 13: Indicatoren – voorbeelden	37
Basisbegrip 14: Beweringen verfijnen	39
2.4 Analyseren	46
Basisbegrip 15: Aanname	46
Basisbegrip 16: Konijnenprincipe	48
Basisbegrip 17: Schakelprincipe	50
Basisbegrip 18: Afleidingsbezwaar	52

VIII	Basisbegrip 19: Redeneerpatronen	55
	Basisbegrip 20: Deductieve redenering	57
	Basisbegrip 21: Inductieve redenering	59
	Basisbegrip 22: Abductieve redenering	61
2.5	Evalueren	63
	Basisbegrip 23: Beweringen evalueren	63
	Basisbegrip 24: Redenen evalueren	65
	Basisbegrip 25: Cognitieve bias	67
	Basisbegrip 26: Drogreden	69
3	Definities	71
	Schematische uitwerking van de begrippen ‘bewering’ en ‘redenering’	81
	Literatuur en verwijzingen	83